

JÄRFÄLLA KOMMUN

Förutsättningar för en etablering av fristående skola på Söderhöjden

Sandra Backlund
Björn Sundberg

Rapportnr: 2016:52
Februari 2016

Innehåll

1. INLEDNING	2
2. ÖVERLÅTELSE AV TALLBOHOVSKOLAN	2
2.1. Ramverk	2
2.2. Praktiskt förfarande	4
2.3. Godkännande att bedriva fristående grundskola	5
2.4. Personal	6
2.5. Entreprenad	6
3. NYBYGGNATION PÅ SÖDERHÖJDEN.....	7
3.1. Detaljplanen för den sydöstra delen av Söderhöjden	7
3.1.1. Så fungerar planarbetet.....	8
3.1.2. Tidplan.....	9
3.2. Elevunderlag.....	9
3.3. Principer vid planering av nybyggnationer	10
4. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	10

1. INLEDNING

Barn- och ungdomsförvaltningen har getts i uppdrag att utreda förutsättningarna för en friskoleetablering på Söderhöjden. I uppdraget ingår att undersöka två möjliga vägar för att möjliggöra detta:

- Att låta befintliga Tallbohovskolan övertas av en fristående aktör
- Att detaljplanen för den sydöstra delen av Söderhöjden innefattar nybyggnation av en skola som avses drivas av fristående aktör

Båda ovan angivna scenarier väcker frågor om hur och vad som skulle krävas för att understödja en utveckling där antingen Tallbohovskolan överlåtes till en fristående aktör, eller att detaljplanen för den sydöstra delen av Söderhöjden möjliggör för en nybyggnation av en skola. För att kunna beskriva förutsättningarna kommer de ramverk som finns att ta hänsyn till sammanfattas i denna skrivning.

Vid en överåtelse av Tallbohovskolan krävs att en fristående aktör är beredd att ta över verksamheten och i detta avseende väcks frågor om hur en överlåtelse går till rent praktiskt, men också kring det juridiska läget kopplat till överlåtelse av kommunal verksamhet till den privata marknaden. Ytterligare perspektiv att ta hänsyn till är den ansökningsprocess som krävs för en fristående aktör att få tillstånd från Skolinspektionen att bedriva skola samt det arbetsrättsliga utifrån personalens anställningsförhållanden. Ett fjärde perspektiv handlar om vilka möjligheter det finns för en nybyggnation av en skola i de sydöstra delarna av Söderhöjden. Denna frågeställning återspeglar de möjligheter och begränsningar som återges inom detaljplanen samt i vilken grad utformningen av detaljplanen kan påverkas från barn- och ungdomsförvaltningens sida.

Denna skrivelse kommer således inte att analysera den grundläggande frågan om huruvida ett fristående alternativ är önskvärt på Söderhöjden. Skrivningen avser snarare förklara och beskriva utgångspunkter ifall denna önskan finns hos barn- och ungdomsnämnden. För tydlighetens skull är skrivningen indelad i kapitel, varav kapitel två beskriver processen vid en överlåtelse av Tallbohovskolan. Det tredje kapitlet beskriver processen kopplat till detaljplanen och nybyggnation av skola på Söderhöjden. I detta kapitel beskrivs allmänna tankar kring nybyggnationer i förhållande till barn- och ungdomsförvaltningen långsiktiga behov, dels utifrån kapacitet men också utifrån kvalitetsaspekter. Skrivelsen avslutas med en sammanfattande diskussion i det fjärde och avslutande kapitlet.

2. ÖVERLÅTELSE AV TALLBOHOVSKOLAN

2.1. Ramverk

Fristående skolor kan bildas genom ett förfarande som brukar benämnas ”avknoppning”. Det finns inte någon vedertagen definition av vad som avses med begreppet ”avknoppning”, men i ett betänkande *Friskolorna i samhället*¹ definieras avknoppning av skolverksamhet genom ett förfarande där en kommun beslutar att lägga ner en befintlig kommunal verksamhet för att istället rikta ett erbjudande till en privat aktör att överta den och driva den vidare som en fristående skola. Förfarandet kan också benämnas ”överlåtelse” som är den term som används i denna skrivning.

¹ *Friskolorna i samhället – Betänkande av Friskolekommittén*, Statens offentliga utredningar (SOU 2013:56)

Skollagen innehåller bestämmelser om tillåtna driftsformer för skolan. En kommuns beslut om avveckling av en kommunal skolverksamhet och försäljning av densamma, innebär inte ett beslut om en alternativ driftsform för den kommunala skolan, som till exempel vid entreprenad (se mer om entreprenad på sid. 6). Ur ett skolorrättsligt perspektiv innebär förfarandet istället att kommunen lägger ner sin verksamhet samt att en enskild huvudman startar verksamhet i form av en fristående skola. Verksamheten överlåtes till en fristående huvudman. Kommunens beslut att lägga ner sin egen skolverksamhet ska bedömmas utifrån kommunens skyldighet enligt skollagen att anordna grundskola i den omfattning det krävs för att ge utbildning åt samtliga barn i kommunen (10 kap. 24§). Vid nedläggningar av fristående skolor har huvudmannen för den fristående skolan nämligen inget ansvar för elevens fortsatta skolgång. Elevens hemkommun har istället skyldighet att erbjuda eleven fortsatt skolgång på en kommunal skolenhet och då ta hänsyn till vad som är ändamålsenligt från kommunikationssynpunkt för eleven, alltså att eleverna inte ska belastas med längre skolvägar eller skolresor än nödvändigt (10 kap. 24, 29 §§). I princip ska detta ske omedelbart.

Om en överlåtelse ändå är önskvärt, är det Skolinspektionens uppgift att pröva den nye enskilde huvudmannens förutsättningar att bedriva skolverksamhet och att göra en bedömning av konsekvenserna vid etablering (se mer om ansökningsprocessen på sid. 5).

Den rättsliga regleringen av kommunal verksamhet finns i kommunallagen. En kommun får genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen, men endast vid synnerliga skäl är det tillåtet att ge riktat stöd till en enskild företagare (2 kap. 8§). Enligt det omnämnda betänkandet *Friskolorna i samhället*, finns varken i förarbeten eller i praxis gehör för ett individuellt riktat stöd mot en särskild aktör i samband med ett övertagande av skolverksamhet. Det finns således inte något rättsligt utrymme för en kommun att utan konkurrenshänsyn rikta ett särskilt erbjudande till en fristående aktör för att främja uppkomsten av en fristående skola. Dessutom ställer kommunallagen ett övergripande krav på att kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet (8 kap. 1§). Utgångspunkten är att de kommunala medlen kommer från alla som bor i kommunen och att pengarna ska användas för invånarnas bästa. Bestämmelsen medför att kommuner måste söka uppnå marknadspris vid försäljning av såväl fast som lös egendom.

Statskontoret gjorde 2008 en utredning² kring vilka principer som enligt gällande rätt ska ligga till grund för prissättningen av en verksamhet när en kommun överlåter huvudmannskapet till den privata sektorn. Slutsatsen som härleddes var att kommunen i princip är skyldig att agera så att högsta pris uppnås. Enligt utredningen följer detta av det kommunrättsliga regelverket som beskrivs ovan samt EU-rättsliga regler på området. I utredningen framhävs att det väsentliga vid överföringar från kommun till den privata sektorn, är att en objektiv värdering av det som ska överföras måste genomföras. Den praktiska huvudproblematiken ligger då inom värderingsfrågan. Den värdering som ska göras är en totalvärdering och marknadspriset ska då avspegla det totala värdet av det som ska överföras. Har kommunen upparbetat vissa mervärden ska alltså även dessa värden omfattas av värderingen. Det kan exempelvis röra sig om goodwillvärde baserat på skolans namn eller en kalkylerad framtida lönsamhet. I övrigt är det rättsliga läget relativt klart. Marknadsprissättning gäller och

² *Prissättning vid överlåtelse av offentlig verksamhet till kommunal personal (s.k. avknoppning) – kommunrättsliga och EG/EU-rättsliga aspekter*, Statskontoret (2008)

inga försäljningar under det ska genomföras. Enkelt uttryckt är marknadsvärdet det pris som marknaden kan erbjuda.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att en kommun ska agera som vilken annan aktör som helst på en marknad och söka uppnå högsta pris vid försäljning av en kommunal verksamhet. Det innebär att det inte är möjligt att rikta erbjudanden till utvalda aktörer. Villkoren i samband med en överlåtelse ska vara konkurrensneutrala och ska utformas marknadsmässigt. För att stimulera överlåtelser har det förekommit att kommuner har gett förmånliga villkor i avtalet, exempelvis gällande att köpeskillingen kan betalas i omgångar. Alltför förmånliga avtalsvillkor kan dock utgöra ett otillåtet stöd av enskild näringsidkare i strid mot kommunallagen.

2.2. Praktiskt förfarande

I lagtexten eller i förarbetena behandlas inte frågan hur en överlåtelse kan ske rent praktiskt. Det framkommer dock att kommunen ska agera som vilken aktör som helst på en marknad och att det ges litet utrymme att ta hänsyn till andra parametrar än just priset vid en försäljning. En genomförd värdering och ett öppet anbuds förfarande torde i normalfallet leda fram till att ett marknadsvärde kan erhållas och det bör därför ses som ett lämpligt förfarande.

Lagen om offentlig upphandling (2007:1091) reglerar köp av varor, tjänster och entreprenader som görs av kommunala eller statliga myndigheter. Kommunen köper inte några tjänster i samband med en överlåtelse varpå upphandlingslagstiftningen inte blir tillämplig i samband med överlåtelse av skolverksamhet. Däremot gäller principerna om likabehandling och transparens vid ett öppet anbuds förfarande.

SKL har i en utredning från 2008³ analyserat de rättsliga möjligheterna för en kommun att överlåta en kommunal skola till en fristående skola. I utredningen föreslår SKL en modell med flera steg för att en överlåtelse ska ske på lämpligt sätt:

- Kommunfullmäktige i en kommun som vill främja överlåtelse av skolor bör anta riktlinjer så att överlåtelser lever upp till lagstiftningens krav och inte gynnar särskilda grupper, till exempel personalen i en skola.
- Kommunen bör ha ett öppet förfarande beträffande vilka förutsättningar som gäller för överlåtelser.
- En marknadsmässig värdering av lokaler och övriga tillgångar som ska överlåtas inklusive goodwillvärdet bör göras. Det bästa sättet är att ta in anbud från flera intressenter.
- Kommunen bör i avtalet om tillgångarna villkora att friskoleintressenten måste få ett godkännande av Skolinspektionen för att avtalet ska gälla.

Den sista punkten är viktig eftersom ett öppet anbuds förfarande eventuellt måste kunna innefatta anbud från intressenter som vid aktuellt tillfälle inte har tillstånd från Skolinspektionen. Godkännandet från Skolinspektionen är tidsbegränsat varpå det är rimligt att anta att inte alla intressenter har ett gällande godkännande.

³ "Avknoppning" av skolor – juridiska aspekter, SKL (2008)

2.3. Godkännande att bedriva fristående grundskola

I princip råder fri etablering av friskolor i Sverige såtillvida en aktör som ansöker om att starta upp en fristående skola lever upp till författningarnas krav. I skollagen 2 kap. 5§ anges att:

”Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudman för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieklass eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet förskoleklass, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskolenhet.”

Enligt andra stycket ska godkännande lämnas om den som ansöker om godkännande har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen. Med föreskrifter avses samtliga bestämmelser i lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som gäller för den aktuella skolformen eller fritidshemmet. Verksamheten ska också ha förutsättningar att bedriva utbildningen utifrån exempelvis tillgängligt elevunderlag och budget. Dessutom krävs att etablerandet av utbildningen inte får några påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller den del av utbildningen som anordnas av det allmänna i den kommun där skolan är belägen. I förarbetena till skollagen anges att med ”påtagliga negativa följder” avses bland annat att kommunen skulle tvingas lägga ner en befintlig skola och att detta skulle medföra att avståndet till närmaste skola avsevärt skulle öka för elever i kommunen.

Det är Skolinspektionen som prövar och godkänner en fristående skola. Detta framgår i skollagen 2 kap. 7 §. Ansökan om att starta en fristående grundskola ska inkomma till Skolinspektionen senast 1 februari, inför skolstart höstterminen följande år. Tidigast skulle alltså en fristående skola kunna etableras på Söderhöjden höstterminen 2018 om en ansökan lämnas till Skolinspektionen februari 2017. Detta såtillvida det finns en lokal att tillgå.

När en aktör söker för att starta upp fristående skola krävs inte att det finns ett färdigt lokalkontrakt. Däremot ska aktören kunna ange var man vill starta skolan (kommun/kommundel). Om en specifik lokal anges behöver man i ansökan styrka att lokalen är tillgänglig, till exempel med hjälp av ett intyg.

I dagsläget har kommunen rätt att yttra sig över en ansökan från en aktör att starta upp en fristående skola i kommunen. Kommunen ska då yttra sig om etableringen skulle medföra pedagogiska-, ekonomiska- eller pedagogiska konsekvenser för kommunens verksamhet. Skolinspektionen gör en helhetsbedömning av ansökan och kommunens yttrande och beslutar om godkännande. I regeringens direktiv till *Skolkostnadsutredningen*⁴ finns ett uppdrag att undersöka hur kommuner kan ges ett utökad inflytande vid nyetablering av fristående skolor i den egna kommunen. Utred-

⁴ *Kommittédirektiv – Tilläggsdirektiv till Skolkostnadsutredningen*, (U 2014:14)

ningens resultat ska redovisas 1 oktober 2016 och det kan då eventuellt komma ett förslag om ett utökat inflytande för kommunerna.

2.4. Personal

Den svenska lagstiftningen vad gäller det personalrättsliga läget vid överlåtelse av verksamhet hittas främst i lagen om anställningsskydd (LAS) samt i lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL). Enligt LAS har den anställda rätten att på oförändrade villkor följa med till den nya arbetsgivaren om en kommun avser att överlåta sin verksamhet till annan arbetsgivare. Men personalen har också rätt att stanna kvar i anställning hos kommunen. Överlåtelsen i sig kan alltså inte motivera för uppsägningar.

Innebörden av 6b § LAS är att rättigheter och skyldigheter som framgår av en anställds individuella anställningsavtal och anställningsförhållanden vid tidpunkten för övergången gäller även gentemot den nya arbetsgivaren. Detta gäller dock inte om den nya arbetsgivaren redan är bunden av något annat kollektivavtal som kan tillämpas på de arbetstagare som följer med, vilket framgår av 28 § MBL.

Arbetstagare kan dock självmant välja att inte följa med verksamheten till den nya arbetsgivaren. Om de anställda tackar nej till att gå över till den nye arbetsgivaren så kan de riskera att bli uppsagda på grund av arbetsbrist eftersom verksamheten inte längre bedrivs av arbetsgivaren. Man bör dock hålla i minnet att sedvanliga regler vid uppsägning på grund av arbetsbrist gäller som till exempel omplaceringsskyldighet.

2.5. Entreprenad

Skolverket förklarar i den juridiska vägledningen *Mer om... Entreprenad och Samverkan* hur skollagen är utformad vad gäller just entreprenad inom för- och grundskola. Vid entreprenad ligger fortfarande huvudmannskapet kvar på den egentliga huvudmannen, vilket i detta fall är kommunen. Detta innebär att kommunen ansvarar i egenskap av huvudman för verksamhetens innehåll men låter någon annan sköta själva utförandet.

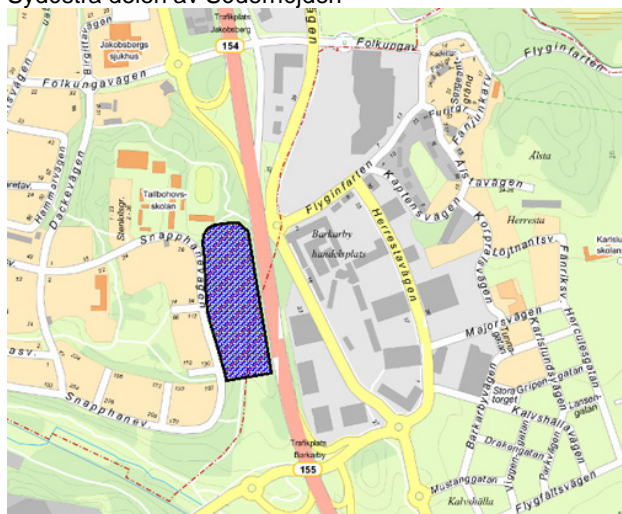
Enligt skollagen är det möjligt för en kommun att sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person att för kommunens räkning utföra uppgifter inom förskola, förskoleklass, fritidshemmet samt annan pedagogisk verksamhet. För grundskolans del får uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen överlämnas på entreprenad. Sådana uppgifter kan exempelvis vara skolmåltider, skolskjuts och elevhälsa. Av detta följer givetvis att undervisning inte får överlämnas på entreprenad i grundskola. Undantaget är att en enskild huvudman får överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad till en enskild eller juridisk person. Vid entreprenad gäller bestämmelserna i lagen om offentlig upphandling.

3. NYBYGGNATION PÅ SÖDERHÖJDEN

3.1. Detaljplanen för den sydöstra delen av Söderhöjden

En annan väg för att möjliggöra ett fristående alternativ på Söderhöjden är att det i detaljplan bestäms att mark ska användas för att bygga en skola som avses drivas av fristående huvudman. Detaljplanen anger hur ett begränsat område i en kommun ska bebyggas och hur mark- och vattenområden får användas. Kommunfullmäktige i Järfälla beslutade i juni 2015 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att upprätta en detaljplan för bostadsändamål inom den sydöstra delen av Söderhöjden. Om en skola ska byggas på Söderhöjden är det denna mark som finns tillgänglig och då krävs att detaljplanen ändras från att omfatta enbart bostäder till att även omfatta byggnation av en skola.

Sydöstra delen av Söderhöjden

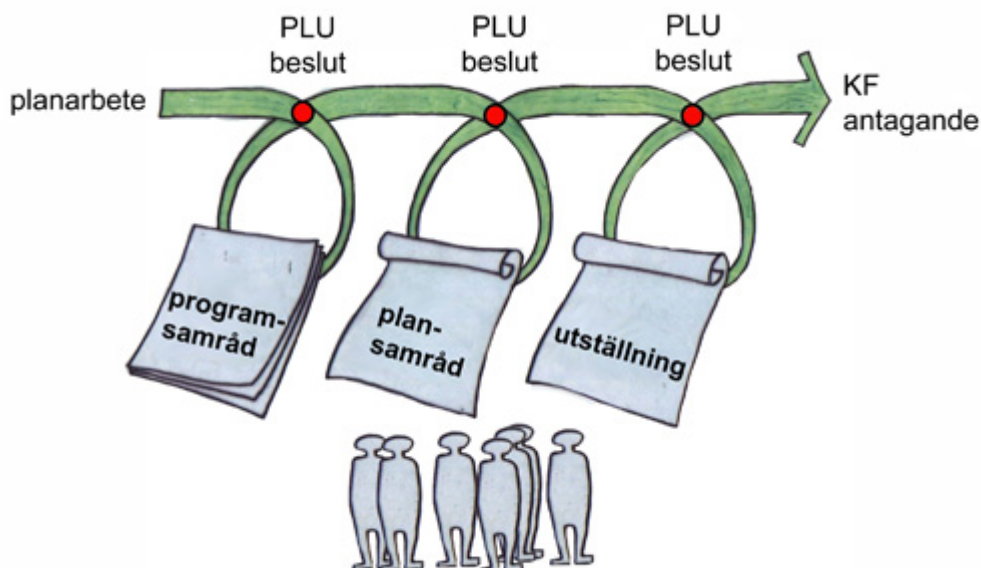

Kommunstyrelseförvaltningen är ansvarig för processen att ta fram förslag till ny detaljplan på tjänstemannanivå. Barn- och ungdomsförvaltningen har därför lämnat önskemål till kommunstyrelseförvaltningen om att bygga en skola inom den sydöstra delen av Söderhöjden. Från kommunstyrelseförvaltningens sida bedömer man att placeringen av den nya skolan inte är optimal eftersom den anses vara för nära belägen Tallbohovsskolan. Det anses mer fördelaktigt att hitta en lämplig plats för en ny skola i förhållande till var de andra skolorna i Jakobsberg är lokaliserade. Vid skrivande stund fortgår diskussioner kring detta och det är ännu inte fastlagt huruvida önskemålet om en skola inom den sydöstra delen av Söderhöjden möts.

Enligt barn- och ungdomsförvaltningens kapacitetsplan bör en skola för F-5 stå färdig år 2018 i kommundelen Jakobsberg för att kommunen ska kunna möta behovet av skolplatser. Två skolor nära belägna varandra skulle sannolikt innebära en konkurrenssituation om skolorna har likartade profiler, men om de skiljer sig kan de istället komplettera varandra. Om exempelvis den nybyggda skolan blir en 4-9-skola och Tallbohovsskolan en F-5-skola med ökad kapacitet för att ta emot fler elever i detta åldersspann, bör ingen motsättning finnas i att skolorna ligger nära varandra samtidigt som efterfrågan på skolplatser F-5 kan mötas. Det kan dock finnas annan problematik i att förlägga en ny skola i den sydöstra delen av Söderhöjden, vilket belyses närmre under bland annat avsnitt 3.2 och 3.3.

3.1.1. Så fungerar planarbetet

Planprocessen, det vill säga hur en ny detaljplan tas fram, regleras i plan- och bygglagen (PBL). Syftet är att pröva om ett nytt förslag till markanvändning är lämpligt. I processen ska allmänna och enskilda intressen vägas mot varandra. Nedan beskrivs hur en detaljplaneprocess kan se ut.

Startskede planarbete

Det kan vara kommunen, en privatperson eller en byggherre som tar initiativ till att en ny detaljplan behöver upprättas. I Järfälla drivs planarbetet på tjänstemannanivå av samhällsbyggnadskontoret som organisatoriskt sett tillhör kommunstyrelseförvaltningen. Planprocessen hanteras på politisk nivå inom kommunstyrelsens planutskott (PLU) fram till antagandet vilket sker i kommunfullmäktige.

Samråd

Under planarbetets startskede tas ett program fram som anger mål och utgångspunkter på en övergripande nivå. Syftet med programmet är att bredda kommunens beslutsunderlag i ett tidigt skede. När programmet är klart ska ett programsamråd genomföras, där bland annat berörda och olika remissinstanser ges möjlighet att lämna synpunkter. Efter samrådet upprättas en samrådsredogörelse, där inkomna synpunkter sammanfattas och kommenteras av kommunstyrelseförvaltningen.

Ett mer konkret och detaljerat planförslag tas fram och inkomna synpunkter kan tas med i utformningen av planen. När förslaget är utarbetat och godkänt i planutskottet genomförs ett plansamråd, som i princip följer samma mönster som programsamrådet.

Utställning

Efter programsamrådet justeras och kompletteras planförslaget ytterligare om det behövs. När det slutliga planförslaget är klart visas det under minst tre veckor hos kommunens servicecenter, på bibliotek och i kommunalhusets entré. Den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra detta skriftligen senast under utställningsti-

den, annars kan rätten att överklaga gå förlorad. Efter granskningen sammanställs de inkomna synpunkterna i ett utlåtande.

Antagande

Det slutliga planförslaget godkänns av planutskottet och beslutas sedan i kommunfullmäktige. Efter antagandet kan planen överklagas av den som senast under utställningstiden lämnat synpunkter skriftligen. Planen överklagas först hos länsstyrelsen och sedan hos regeringen som sista instans. Om planen inte överklagas eller om överklagandena avslås vinner planen laga kraft. Planens bestämmelser för markens användning blir då gällande och genomförandet kan påbörjas.

3.1.2. Tidplan

Enligt tidplanen ska aktuell detaljplan antas i kvartal 3 år 2017. Färdigställande av bostäder beräknas ske från och med år 2020 och framåt. Som tidigare nämnts finns ett behov av att skapa fler skolplatser för elever i årskurs F-5 i kommundelen Jakobsberg till år 2018. Tidplanen för detaljplanen är således inte förenlig med behovet som finns inom barn- och ungdomsförvaltningen utifrån ett kapacitetsperspektiv. Därför har även ett önskemål framförts om att skolan ska byggas innan bostäderna, så att skolan kan bli färdigställd tidigare än vad som är planerat i dagsläget.

I dagsläget finns ingen tanke på att kommunen ska bygga skolbyggnaden, utan en fristående aktör bygger själv och använder lokalen för den egna verksamheten. Alternativt kan ett privat byggbolag bygga lokalerna för att sedan hyra ut. Vilken aktör som får möjlighet att bygga måste enligt lag avgöras genom offentlig upphandling, vilket likaså kan påverka tidplanen om en sådan process kantas av överklaganden.

Om en skola inte byggs i de sydöstra delarna av Söderhöjden, måste fler skolplatser skapas någon annanstans. Alternativ mark som i dagsläget kan vara tillgänglig för nybyggnation av en skola i Jakobsberg finns bakom befintliga Kvarnskolan. Denna tomt måste dock utredas om den är tillräcklig stor för att bygga en grundskola av önskad storlek.

3.2. Elevunderlag

Enligt kapacitetsplanen finns ett elevunderlag för ytterligare en skola på Söderhöjden. Det är dock vanligt att elever på Söderhöjden söker sig till skolalternativ belägna på andra platser i kommunen. Av de cirka 230 eleverna i årskurs F-5 som är boende på Söderhöjden, valde år 2014 ungefär 40 procent att gå i skolor belägna i närområdet. Cirka 50 procent valde andra skolor i Jakobsberg, exempelvis Aspnäskolan och Vittra. Resterande 10 procent valde skolor i andra delar av Järfälla eller alternativ utanför kommunen. Det finns inga motsvarande siffror framtagna gällande eleverna i årskurs 6-9, men rörligheten är stor även bland de äldre eleverna. Tallbohovskolans låga elevantal i de högre årskurserna indikerar en sådan tendens.

För ett fristående alternativ kan detta ha betydelse, till exempel om många elever och föräldrar fortsätter söka sig till andra alternativ belägna någon annanstans. Men det kan också betraktas som en fördel. Det kan finnas många elever att locka till sig om en kvalitativ utbildning erbjuds.

3.3. Principer vid planering av nybyggnationer

För att en hög kvalitet ska uppnås i verksamheten är det viktigt att skapa förutsättningar för en minskad segregation. Det finns nämligen en bred uppslutning bland forskare om att elevsammansättningen och segregationen har en stark påverkan på skolresultaten. Bland andra Hattie pekar på detta samband och menar att faktorer såsom kamrateffekter och socioekonomisk status har effekt på studieprestationen. Skolornas alltmer homogena elevsammansättning kan därför betraktas som problematiskt utifrån ett likvärdighetsperspektiv⁵.

Utgångspunkten i barn- och ungdomsförvaltningen uppdrag är att se till att alla barn och elever i Järfälla kommun ges möjlighet till en kvalitativ och likvärdig skola. Det är med andra ord detta som bör vara målsättningen när förvaltningen planerar och organiserar sin verksamhet. Detta bör även vara utgångspunkten när barn- och ungdomsförvaltningen planerar för byggande av nya verksamheter i kommunen. Handlingsutrymmet för var de nya förskolorna och grundskolorna ska placeras är dock begränsat till de tillgängliga tomter och marker som finns i kommunen att bygga på. Men i den mån det är möjligt bör förvaltningen sträva efter att förlägga nya förskolor och grundskolor på strategiska platser så att upptagningsområdet blir blandat. Detta skulle exempelvis kunna göras genom att förskolor och skolor byggs där områden med olika socioekonomiska förtecken angränsar till varandra.

4. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Utifrån de ramverk som finns när det gäller att låta Tallbohovskolan överlåtas till fristående regi, krävs ett öppet anbudsförfarande där intressenter kan anmäla intresse att köpa verksamheten. Förfarandet ska kännetecknas av transparens och lika behandling. Dessförinnan ska en objektiv värdering göras av verksamheten och kommunen ska sträva efter att sälja till högsta möjliga pris efter vad marknaden är villig att ge. Intressenten som går vinnande ur det som kan beskrivas som en budgivning, måste ansöka om tillstånd hos Skolinspektionen om att få starta en fristående grundskola. Tidigast kan en fristående skola överta Tallbohovskolan höstterminen 2018, förutsatt att anbudsprocessen sker under år 2016 och vinnande aktör ansöker om och beviljas tillstånd av Skolinspektionen i 2017 års ansökningsomgång (vilken avser uppstart höstterminen 2018). Vid en överlåtelse av verksamheten sker ett förändrat huvudmannaskap och kommunen ger upp sitt inflytande över verksamheten. Personalen har rätt att på oförändrade villkor följa med till den nya arbetsgivaren. Men personalen har också rätt att stanna kvar i anställning hos kommunen. Överlåtelsen i sig kan alltså inte motivera för uppsägningar.

Vid ett ovan beskrivet förfarande är det viktigt att understryka att kommunen inte längre är huvudman över verksamheten, vilket bör ställas emot skollagens krav om att kommuner ska anordna grundskola i den omfattning det krävs för att ge utbildning åt samtliga berörda barn i kommunen. Vid nedläggning av en fristående skola har kommunen skyldighet att erbjuda eleverna fortsatt skolgång på en kommunal skolenhet vilket i princip ska ske omedelbart. Detta kan eventuellt ses som en risk om det finns få kommunala skolalternativ i en kommun.

⁵ John Hattie, *Synligt lärande för lärare* (2013), sid. 313

Tallbohovskolan har under de senare åren haft en osäker framtid. Ett avvecklingsbeslut (som senare hävdades) skapade ovisshet bland elever, föräldrar och personal och kan ha medfört att färre elever sökt sig till skolan. Att initiera en process där den kommunala skolan överlåtes till en fristående aktör kan åter leda till osäkerhet kring skolans framtid.

Detaljplanen över den sydöstra delen av Söderhöjden bestämmer hur området ska bebyggas. I dagsläget är det planerat för bostäder. Det finns dock behov av en skola med årskurs F-5 inom Jakobsberg tills 2018. Detaljplanen ska vara klar och antagen år 2017, vilket innebär att tidplanen inte är förenlig med behovet som finns inom barn- och ungdomsförvaltningen utifrån ett kapacitetsperspektiv. Såvida det inte är möjligt att påskynda processen, ter det sig problematiskt att använda just denna mark till nybyggnation av en skola.

Det finns även andra perspektiv som gör att förslaget om att bygga en skola i den sydöstra delen av Söderhöjden kan uppfattas problematiskt. För att minska skolsegregationen och därigenom verka för en ökad likvärdighet i skolan, bör snarare barn- och ungdomsförvaltningen sträva efter strategiska skolbyggen med ändrade upptagningsområden. Å andra sidan, finns i dagsläget endast ett ytterligare markområde i Jakobsberg som kan vara möjligt att bygga en skola på. Detta markområde är tomten bakom Kvarnskolan, vilken behöver utredas om den överhuvudtaget är stor nog för att bygga en skola på av önskad storlek. Att bygga skolan på denna tomt är med stor sannolikhet likaså oförenlig med behovet av en ny skola till år 2018, såttillvida inte en utredning kring tomtens lämplighet initieras snarast.

I dagsläget fortgår diskussioner mellan barn- och ungdomsförvaltningen och kommunstyrelseförvaltningen om det är möjligt att inkludera en nybyggnation av en skola i detaljplanen för den sydöstra delen av Söderhöjden. Det slutliga planförslaget godkänns av planutskottet och beslutas sedan i kommunfullmäktige.